

NTABINT ΓΚΡΟΣΜΑΝ

ΕΝΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
NOYIZA MIZAN

ΑΛΛΟ

ΜΠΑΝΕΙ

Σ' ΕΝΑ ΜΠΑΡ

MAN
BOOKER
INTERNATIONAL
PRIZE

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Ένα άλογο μπαίνει σ' ένα μπαρ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: שׁוּב אֶחָד לְבָבָר (Σους εκάντ νιχνάς λεμπάρ)

Από τις Εκδόσεις Ha'kibbutz Ha'meuchad, Τελ Αβίβ 2014

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: David Grossman

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Λουίζα Μιζάν

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριακή Κάσση

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θάνος Κακολύρης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© David Grossman, 2014

All rights reserved. By arrangement with The Deborah Harris Agency.

© Εικόνων εξωφύλλου: rangizzz's/Shutterstock, Mascha Tace's/Shutterstock,
Steve Collender/Shutterstock

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Δεκέμβριος 2019

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3060-7

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3061-4

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoïou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

NTABINT ΓΚΡΟΣΜΑΝ

Μετάφραση από τα εβραϊκά: Λουίζα Μιζάν

Καλησπέρα, καλησπέρα, καλησπέεεεεερα, Καισάρειαααααααααα!»

Η σκηνή είναι ακόμα κενή. Η φωνή αντηχεί από τα παρασκήνια. Όσοι κάθονται στην αίθουσα σιωπούν σιγά σιγά και μειδιούν με προσμονή. Ένας άνθρωπος λεπτός, κοντός, διοπτροφόρος πετιέται από μια πλαϊνή πόρτα λες και τον έριξαν από εκεί κλοτσηδόν. Κάνει ακόμα μερικά βήματα παραπατώντας πάνω στη σκηνή, πέφτει σχεδόν, φρενάρει με τα δυο του χέρια πάνω στο ξύλινο πάτωμα, και μετά, με μια απότομη κίνηση, τινάζει τους γλουτούς του προς τα πάνω. Διάσπαρτα γέλια από το κοινό και χειροκροτήματα. Άνθρωποι μπαίνουν από το φουαγιέ, φλυαρώντας δυνατά. «Κυρίες και κύριοι», ανακοινώνει με κυματιστή φωνή ένας άντρας που στέκεται πλάι στην κονσόλα και επιβλέπει τον φωτισμό, «υποδεχτείτε με χειροκροτήματα τον Ντόβαλε Τζί!» Ο άνθρωπος επί σκηνής είναι ακόμα ζαρωμένος σαν πίθηκος, τα μεγάλα του γυαλιά ακουμπούν στραβά πάνω στη μύτη του. Στρέφει το πρόσωπό του αργά προς την αίθουσα, κοιτάζει επί ώρα, δεν πεταρίζουν τα μάτια του.

«Α», μουρμουρίζει, «δεν είναι η Καισάρεια, έτσι;»

Ήχοι από γέλια. Ορθώνεται σιγά σιγά και καθαρίζει τις παλάμες του από τη σκόνη. «Πάλι με γάμησε ο ατζέντης μου;» Ακούγονται φωνές από το κοινό. Ο άνθρωπος ρίχνει μια έκπληκτη ματιά: «Τι συμβαίνει; Τι είπατε; Εσύ, τραπέζι επτά, ναι εσύ, συγχαρητήρια για τα χείλη, σου πάνε!» Η γυναίκα χαχανίζει και κρύβει το στόμα της με το χέρι της. Εκείνος στέκεται στην άκρη της σκηνης, ταλαντεύοντας ελαφρά το κορμί του μπρος πίσω. «Για σοβαρέψου, γλυκιά μου, είπες πράγματι *Νατάνια*;» Τα μάτια του πλαταίνουν, γεμίζουν σχεδόν τους φακούς των γυαλιών του: «Δώσε μου να καταλάβω, μου λες εδώ τώρα ξεκάθαρα κι ανερυθρίαστα πως πράγματι βρίσκομαι στη Νατάνια και μάλιστα χωρίς αλεξίσφαιρο γιλέκο;» Σταυρώνει με φόβο τα χέρια μπροστά στον καβάλο του. Το κοινό βρυχιέται με ευχαρίστηση. Πετάει σφυρίγματα εδώ κι εκεί. Μερικά ακόμα ζευγάρια μπαίνουν, και πίσω τους μια θορυβώδης παρέα νέων αντρών, μάλλον στρατιωτών σε άδεια. Η μικρή αίθουσα γεμίζει. Γνωστοί χαιρετούν ο ένας τον άλλον. Τρεις σερβιτόρες με σορτς και φανελάκια μοβ γυαλιστερά βγαίνουν από την κουζίνα και σκορπίζονται ανάμεσα στα τραπέζια.

«Άκου, Χείλη», χαμογελάει στη γυναίκα στο τραπέζι επτά, «δεν τελείωσα ακόμα μαζί σου, έλα να το συζητήσουμε... Όχι, μου φαίνεται παρ' όλα αυτά σοβαρό κορίτσι και μάλιστα με πρωτότυπο γούστο, αν καταλαβαίνω καλά από την ενδιαφέρουσα κόμμωση που

σου έκανε –άσε με να μαντέψω– ο σχεδιαστής που μας έφερε τα τζαμιά στο Όρος του Ναού και τον πυρηνικό αντιδραστήρα στην Ντιμόνα;» Γέλια στο κοινό. «Κι αν δεν κάνω λάθος, βρομάει πολύ χρήμα εδώ... Έχω δίκιο – σωστά; Πολλή ψώρα, ε; Όχι; Πράγματι όχι; Θα σου πω γιατί, εγώ βλέπω και καταπληκτικό μπότοξ και μια αλόγιστη μείωση στήθους. Πίστεψέ με, εγώ θα του τα έκοβα τα χέρια αυτού του χειρουργού».

Η γυναίκα κολλάει τα μπράτσα της στο σώμα της και κρύβει το πρόσωπό της με τα χέρια της αφήνοντας να της ξεφύγουν ανάμεσα στα δάχτυλα τσιρίδες γαργαλήματος. Καθώς μιλάει, ο άνθρωπος βηματίζει βιαστικά πάνω στη σκηνή απ' άκρη σ' άκρη, τρίβοντας τα χέρια του και σαρώνοντας με το βλέμμα όσους κάθονται στην αίθουσα. Οι καουμπόικες μπότες του έχουν ψηλά τακούνια και συνοδεύουν τις κινήσεις του με έναν ξερό γδούπο. «Εξήγησέ μου μόνο, γλυκιά μου, πώς μια έξυπνη κοπέλα σαν εσένα δεν ξέρει πως ένα τέτοιο πράγμα πρέπει να το πει στον άλλον με προσοχή, με νου, με σκέψη, δεν πέφτουν πάνω του με ένα: “Βρίσκεσαι στη Νατάνια!” Μπαμ! Τι τρέχει μ' εσένα; Τον προετοιμάζουν τον άλλον, ειδικά αν είναι τόσο αδύνατος». Σηκώνει με μια βιαστική κίνηση την ξεθωριασμένη μακό μπλούζα του κι ένας ανεξέλεγκτος αναστεναγμός διαπερνάει το κοινό. «Τι, έτσι δεν είναι;» Στρέφει το ακάλυπτο σώμα του και σε όσους κάθονται στα δεξιά και

στα αριστερά της σκηνής στέλνοντάς τους ένα πλατύ χαμόγελο. «Είδετε, πετσί και κόκαλο, κυρίως χόνδροι, σας το ορκίζομαι, αν ήμουν άλογο, θα ήμουν ήδη κόλλα, όχι;» Στο κοινό αμήχανα γελάκια, ξεφυσήματα αποστροφής. «Κατάλαβέ με, ψυχή μου», ξαναγουρίζει στη γυναίκα στο τραπέζι επτά, «την επόμενη φορά να ξέρεις, μια τέτοια πληροφορία τη μεταφέρουν προσεχτικά στον άλλον, του δίνουν λίγο ηρεμιστικό πρώτα. Αναισθησία, νάρκωση. Ναρκώνουν διακριτικά τον λοβό του αυτιού του: “Συγχαρητήρια, Ντόβαλε, ομορφότερε άντρα του κόσμου, κέρδισες, επιλέχτηκες να συμμετάσχεις σε ένα πείραμα στην παράκτια περιοχή, δε θα πάρει πολύ, μιάμιση ώρα, άντε δυο, που είναι το ανώτατο χρονικό όριο που μπορεί να παραμείνει ένας φυσιολογικός άνθρωπος σε κοινή θέα και χωρίς να κινδυνεύει στα μέρη μας...”»

Το κοινό γελάει και ο άνθρωπος εκπλήσσεται: «Γιατί γελάτε, ανόητοι; Για εσάς πρόκειται!» Το κοινό γελάει περισσότερο, κι εκείνος: «Μια στιγμή, να συνεννοηθούμε, δε σας έχουν πει πως είστε εδώ μόνο και μόνο ως κοινό προθέρμανσης, πριν βάλουμε μέσα το αληθινό κοινό;» Σφυρίγματα, εκρήξεις γέλιου. Από μερικές γωνιές στην αίθουσα ακούγονται και μακρόσυρτα «ουουου» και χτυπήματα πάνω στα τραπέζια, η πλειοψηφία όμως του κοινού διασκεδάζει. Ακόμα ένα ζευγάρι μπαίνει στην αίθουσα, ψηλόλιγνοι και οι δυο, με

χρυσαφιά μαλακά τσουλούφια να χοροπηδούν στα μέτωπά τους: ένα αγόρι και ένα κορίτσι, ή ίσως δυο αγόρια, τυλιγμένοι σε γυαλιστερό μαύρο, με τα κράνη της μηχανής κάτω από τα μπράτσα.

Ο άνθρωπος πάνω στη σκηνή τούς ρίχνει μια ματιά, και μια λεπτή τοξωτή ρυτίδα εμφανίζεται πάνω από το μάτι του.

Κινείται ακατάπαυστα. Κάθε τόσο συνοδεύει τα λόγια του με μια γρήγορη μπουνιά στον αέρα και ύστερα, με τακτική πυγμάχου, αποφεύγει τον αντίπαλό του. Το κοινό διασκεδάζει, κι αυτός βάζει το χέρι του αντήλιο και εξετάζει την αίθουσα, που είναι πλέον σχεδόν όλη σκοτεινή.

Εμένα ψάχνει.

«Μεταξύ μας, αδέλφια, τώρα θα έπρεπε να βάλω το χέρι στην καρδιά και να σας πω πόσο πεθαίνω, πεθαίνω για τη Νατάνια, σωστά;» «Σωστά», του απαντούν κάμποσοι νεαροί από το κοινό. «Και πόσο μου αρέσει που είμαι μαζί σας αυτό το βράδυ Πέμπτης στη μαγευτική βιομηχανική περιοχή σας, και μάλιστα σε ένα υπόγειο, ακριβώς πάνω στις ελκυστικές αποθήκες ραδονίου, βγάζοντας μια σειρά από ανέκδοτα για εσάς από τον κώλο μου, σωστά;» «Σω-στά», απαντάει το κοινό γκαρίζοντας. «Λάθος», διαβεβαιώνει ο άνθρωπος και τρίβει τα χέρια του με ευχαρίστηση, «όλα είναι ψέματα, εκτός από τον κώλο, γιατί η αλήθεια είναι πως δεν

αντέχω την πόλη σας, με φοβίζει τρομερά αυτή η Νατάνια, κάθε δεύτερος άνθρωπος στον δρόμο μοιάζει να μετέχει σε πρόγραμμα προστασίας μαρτύρων, και κάθε τρίτος άνθρωπος κρατάει στο πορτομπαγκάζ τον πρώτο άνθρωπο τυλιγμένο σε μια μαύρη νάιλον σακούλα. Και πιστέψτε με, αν δεν είχα να πληρώσω διατροφές σε τρεις υπέροχες γυναίκες, και σε ένα-δυο-τρία-τέσσερα-πέντε – πέντε παιδιά, μια μούτζα», πετάει στη μούρη του κοινού μια παλάμη με ορθάνοιχτα δάχτυλα, «σας ορκίζομαι, μπροστά σας στέκεται ο μοναδικός άντρας στην ιστορία που έπαθε επιλόχεια κατάθλιψη. Πέντε φορές επιλόχεια κατάθλιψη. Στην ουσία τέσσερις, γιατί τα δυο ήταν δίδυμα. Στην ουσία πέντε, αν μετρήσουμε και την κατάθλιψη μετά τη δική μου γέννηση. Παρ' όλα αυτά σε καλό σου βγήκε όλο αυτό το μπέρδεμα, συναρπαστική μου Νατάνια, γιατί αν δεν ήταν τα βαμπίρ μου με τους νεογιλούς τους, δεν υπήρχε, δεν υπήρχε περίπτωση να βρισκόμουν απόψε εδώ για τα επτακόσια πενήντα σέκελ που με πληρώνει ο Γιοάβ χωρίς αποδείξεις, ούτε καμιά καλή κουβέντα. Άντε λοιπόν, γλύκες μου, ας γιορτάσουμε απόψε, ας το κάψουμε, *χειροκροτήστε τη βασίλισσα Νατάνια!*»

Οι θεατές χειροκροτούν, κάπως μπερδεμένοι από την ανατροπή, αλλά και παρασυρμένοι από την εγκάρδια φωνή και το γλυκό χαμόγελο που φωτίζει ξαφνικά το πρόσωπό του και το αλλάζει εντελώς. Εξαφανίζεται η

βασανισμένη έκφραση, η πικρή και κοροϊδευτική, και σαν μπροστά σε φλας φωτογραφικής μηχανής εμφανίζεται το πρόσωπο ενός διανοούμενου άντρα καλοδιάθετου και ευγενικού, σχεδόν ντελικάτου, που δεν έχει και δε θα μπορούσε να έχει καμία σχέση με όσα εκστομίζει εδώ.

Κι εκείνος, αναμφίβολα, απολαμβάνει τη σύγχυση που προκαλεί. Στριφογυρίζει αργά στον άξονα του ποδιού του σαν διαβήτης, και όταν γυρίζει από τον κύκλο το πρόσωπό του είναι πάλι στραβό και πικρό: «Σας έχω μια χαρμόσυνη είδηση, δε θα το πιστέψετε τι λαχνός σάς έπεσε, γιατί σήμερα, είκοσι Αυγούστου ακριβώς, είναι κατά τύχη τα γενέθλιά μου, ευχαριστώ, αλήθεια ευχαριστώ», σκύβει ταπεινά το κεφάλι, «ναι, σαν σήμερα πριν από πενήντα επτά χρόνια ο κόσμος έγινε λίγο χειρότερος για να ζεις σε αυτόν, ευχαριστώ, αγάπες μου». Διατρέχει τη σκηνή και ανεμίζει μπροστά στο πρόσωπό του μια φανταστική βεντάλια. «Ωραίο εκ μέρους σας, πραγματικά δεν έπρεπε, το παρακάνετε, τις επιταγές αφήστε τες στο κουτί στην έξοδο, τα μετρητά μπορείτε να μου τα κολλήσετε στο στήθος στο τέλος της παράστασης, τα κουπόνια του σεξ να έρθετε τώρα και να μου τα δώσετε στο χέρι—»

Εδώ κι εκεί κάποιοι σηκώνουν τα ποτήρια τους στην υγεία του. Μια παρέα μερικών ζευγαριών μπαίνει με πολλή φασαρία –οι άντρες χειροκροτούν περπατώντας– και κάθονται στα τραπέζια που είναι δίπλα στο

πάλαι ποτέ μπαρ. Τον χαιρετούν, και οι γυναίκες μάλιστα τον φωνάζουν με το όνομά του. Εκείνος ζαρώνει τα μάτια του, ανταποδίδει έναν χαιρετισμό γενικό, μυωπικά διστακτικό. Ξανά και ξανά στρέφει το κεφάλι του προς το τραπέζι μου στην άκρη της αίθουσας. Από τη στιγμή που εισήλθε στη σκηνή ψάχνει τα μάτια μου. Εγώ δεν μπορώ να τον κοιτάξω ευθέως. Δε μου αρέσει ο αέρας εδώ. Δε μου αρέσει ο αέρας που αναπνέει.

«Όποιος έχει περάσει ήδη τα πενήντα επτά να σηκώσει το χέρι!» Χέρια υψώνονται. Τα ελέγχει και γνέφει με έκπληξη: «Με εντυπωσιάσατε, Νατάνια! Σαν πολύ ζείτε εδώ πέρα. Δηλαδή, δεν είναι απλό να φτάσει κανείς σε αυτή την ηλικία στα μέρη σας, έτσι δεν είναι; Γιοάβ, ρίξε τον προβολέα στο κοινό, για να δούμε... είπα πενήντα επτά, κυρία, όχι εβδομήντα πέντε... μια στιγμή, βρε παιδιά, ένας ένας, υπάρχει αρκετός Ντόβαλε για όλους, ναι, τραπέζι τέσσερα, τι είπες; Είσαι κι εσύ πενήντα επτά; Και μάλιστα πενήντα οκτώ; Καταπληκτικό! Τρομερό! Μπροστά από την εποχή του! Και τότε θα συμβεί αυτό, είπες; Αύριο; Συγχαρητήρια, και πώς σε λένε; Πώς; Για ξαναπές το. Γιορ- Γιοράι; Με δουλεύεις; Είναι το όνομά σου ή ο τίτλος της στρατιωτικής σου εκπαίδευσης; Αμάν, αδελφέ μου, σ' την έκαναν οι γονείς σου, έτσι;»

Ο άνθρωπος που τον λένε Γιοράι γελάει με την καρδιά του. Η παχιά γυναίκα του ακουμπάει επάνω του

χαϊδεύοντας με κυκλικές κινήσεις τη φαλάκρα του.

«Κι αυτή δίπλα σου, αδελφέ, που μαρκάρει επάνω σου την περιοχή της, είναι η κυρία Γιόρραινα; Στάσου δυνατός, αδελφέ μου, όχι... γιατί, γιατί εσύ σίγουρα έλπιδες πως αυτό το “Γιοράι” ήταν το τελευταίο χτύπημα που σου επιφύλασσε η μοίρα, ε; Μόνο τριών χρόνων ήσουν όταν συνειδητοποίησες τι σου έκαναν οι γονείς σου» –βαδίζει αργά αργά πάνω στη σκηνή, παίζει ένα αόρατο βιολί–, «κάθισες μοναχός και εγκαταλειμμένος στη γωνιά του νηπιαγωγείου μασουλώντας το κρεμμύδι που σου είχε βάλει η μαμά σου στην τσάντα, κοίταξες τα παιδιά που έπαιζαν όλα μαζί και σκέφτηκες: *Κουράγιο, Γιοράι, ο κεραυνός δε χτυπάει δυο φορές στο ίδιο σημείο...* Σορπραίζ! Κι όμως χτυπάει δυο φορές. Καλησπέρα, Γιόρραινα! Πες μου, γλυκιά μου, έχεις διάθεση να μας πεις, έτσι, μεταξύ φίλων, τι σκανδαλιάρικη έκπληξη ετοιμάζεις στον άντρα σου για τα γενέθλιά του; Όχι, γιατί καθώς σε κοιτάζω, πόσο καλά ξέρω τι σου περνάει τώρα από το μυαλό: *Μια που είναι τα γενέθλιά σου, Γιοραϊκούλι μου, θα σου κάτσω απόψε, μη διανοηθείς όμως να μου κάνεις αυτό που προσπάθησες να μου κάνεις στις δέκα Ιουλίου του 1986!*» Το κοινό γελάει, και η κυρία συνταράσσεται από γέλια που στέλνουν πτωχώσεις στο πρόσωπό της. «Και τώρα πες μου, Γιόρραινα», χαμηλώνει τη φωνή του σε ψίθυρο, «μεταξύ μας, πραγματικά πιστεύεις πως όλα αυτά τα κολιέ και οι αλυ-

σίδες μπορούν να κρύψουν τούτα τα προγούλια; Όχι, σοβαρά, σου φαίνεται εσένα σωστό σε τέτοιες εποχές σφιξίματος της ζώνης, που υπάρχουν στο Ισραήλ τόσα νέα ζευγάρια που πρέπει να αρκεστούν σε ένα σαγόνι» –χαϊδεύει το δικό του κοίλο, μισερό πιγούνι, που ανά στιγμές τού προσδίδει όψη φοβισμένου τρωκτικού–, «εσύ να περιφέρεις αμέριμνα δυο, ένα λεπτό: τρία! Κυρία μου, μόνο από το δέρμα αυτού του διπλοσάγονου θα μπορούσαμε να φτιάξουμε ακόμα μια σειρά σκηνών στη Ρότσιλντ!*

«Και παρεμπιπτόντως, Νατάνια, αφού φτάσαμε να μιλάμε για τη δική μου οικονομική θεωρία, θέλω να αναφέρω από τώρα, για να μην υπάρχουν αμφιβολίες, πως είμαι απολύτως υπέρ μιας ολοκληρωτικής μεταρρύθμισης σε όλη την αγορά κεφαλαίου!» Σταματάει, ξεφυσάει, βάζει τα χέρια στους γοφούς, καγχάζει: «Είμαι μεγαλοφυΐα, το ορκίζομαι, βγαίνουν από το στόμα μου λόγια που ούτε εγώ ο ίδιος δεν καταλαβαίνω! Ακούστε με καλά, εδώ και δέκα λεπτά τουλάχιστον μου έχει

---

* Αναφορά στις εκτεταμένες διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για τις υψηλές τιμές της στέγασης στο Τελ Αβίβ το 2011. Οι πρώτοι διαδηλωτές, έπειτα από κάλεσμα στο Facebook, εγκατέστησαν σκηνές στο κέντρο του Τελ Αβίβ, στη λεωφόρο Ρότσιλντ, μια πράξη που έτυχε της προσοχής των μέσων μαζικής επικοινωνίας και ξεκίνησε μια δημόσια συζήτηση γύρω από το υψηλό κόστος ζωής στο Ισραήλ. (Σ.τ.Μ.)

μπει η ιδέα πως πρέπει να παίρνουν τους φόρους μόνο σύμφωνα με το βάρος του ανθρώπου – φόρος σάρκας!» –κι άλλο βλέμμα προς τη μεριά μου, βλέμμα απορίας, σχεδόν πανικόβλητο, σε μια προσπάθεια να αποσπάσει από μέσα μου το λεπτεπίλεπτο αγόρι των αναμνήσεών του–, «υπάρχει κάτι πιο δίκαιο από αυτό, μπορείτε να μου πείτε; Το αντικειμενικότερο πράγμα του κόσμου!» Και ανεβάζει ξανά την μπλούζα του μέχρι το σαγόνι του, κι αυτή τη φορά την τυλίγει με αργές σαγηνευτικές κινήσεις, αποκαλύπτοντας μπροστά στα μάτια μας μια κοιλιά επίπεδη με μια οριζόντια ουλή, κι ένα στέρνο στενό και πλευρά που προεξέχουν τρομαχτικά, με το τεντωμένο επάνω τους δέρμα ρυτιδιασμένο και διάστικτο από πληγές. «Θα μπορούσε να γίνει και σύμφωνα με τα σαγόνια, είπαμε, αλλά για μένα μπορούμε να έχουμε κλίμακες φόρου». Η μπλούζα του είναι ακόμα ανεβασμένη. Κάποιοι ρίχνουν διστακτικές ματιές, άλλοι αποστρέφουν τα πρόσωπά τους, ξεφυθούν με ένα σφύριγμα βουβό. Αυτός εξετάζει τις αντιδράσεις με θέρμη απροκάλυπτη, αχόρταγη. «Φόρο σάρκας προοδευτικό απαιτώ εγώ! Με εκτίμηση πάχους σύμφωνα με τα σωσίβια στη μέση, τις κοιλάρες, τον κώλο, τα μπούτια, την κυτταρίτιδα, τα αντρικά βυζιά, κι εκείνα τα κομμάτια που κρέμονται εδώ ψηλά στα γυναικεία μπράτσα! Και το καλό με τη δική μου μέθοδο είναι πως δε χωράνε εξυπνάδες και παρερμηνείες από εδώ κι από κει:

πάχυνες – πλήρωσες!» Επιτέλους αφήνει την μπλούζα του να πέσει. «Σκοτώστε με αν θέλετε, ανάθεμά με κι αν καταλαβαίνω τι ιδέα είναι αυτή να παίρνουν φόρους από όποιον βγάζει χρήματα. Τι σχέση έχει; Ακούστε με, Νατάνια, ακούστε με καλά: φόρους πρέπει να παίρνουν μόνο από εκείνους για τους οποίους το κράτος έχει κάθε λόγο να υποψιάζεται πως περνάει καλά: από όποιον χαμογελάει στον εαυτό του, είναι νέος, είναι υγιής, είναι αισιόδοξος, από όποιον γάμησε τη νύχτα, από όποιον σφυρίζει την ημέρα. Μόνο από αυτούς τους χολεριασμένους πρέπει να τα παίρνουν, και να τους γδέρνουν ανελέητα!»

Οι περισσότεροι στο κοινό χειροκροτούν επικροτώντας τον, οι λιγότεροι όμως, οι νέοι που βρίσκονται στην αίθουσα, στρογγυλεύουν τα στόματα σαν μαϊμούδες και φωνάζουν αποδοκιμαστικά. Εκείνος σκουπίζει τον ιδρώτα από το μέτωπό του και από τα μάγουλά του με ένα κόκκινο μαντίλι, ένα μαντίλι τεράστιο σαν αυτά που έχουν οι κλόουν στο τσίρκο, και αφήνει τις δυο ομάδες να τσακωθούν για λίγο μεταξύ τους, προς τέρψη όλων. Στο μεταξύ αυτός παίρνει ανάσα, βάζει το χέρι αντήλιο και ξαναψάχνει το βλέμμα μου, επικεντρώνεται στο δικό μου βλέμμα. Και να – κοινό βλεφάρισμα, που κανείς εκτός από εμάς, ελπίζω, δεν μπορεί να διακρίνει. *Ήρθες, λέει η ματιά του, κοίτα τι μας έκανε ο χρόνος, να με μπροστά σου, μη με λυπηθείς.*

Κι αμέσως στρέφει το πρόσωπό του αλλού, σηκώνει το χέρι, καθισυχάζει το κοινό: «Δεν άκουσα, μίλα δυνατά, τραπέζι εννιά, εξήγησέ μου μόνο πρώτα πώς το κάνατε αυτό, γιατί ποτέ μου δεν κατάλαβα... τι ποιο; Αυτή την ιστορία με τα ενωμένα φρύδια! Όχι, πραγματικά, πες μας, ράβετε το ένα με το άλλο; Είναι κάτι που σας μαθαίνουν στα κέντρα εκπαίδευσης της φυλής σας;» Ξαφνικά στέκεται σε στάση προσοχής και τραγουδάει με όλη τη δύναμη του λαρυγγιού του: *«Έλα να πάμε κάπου μαζί, η μάνα σου εγώ κι εσύ, έλα να πάμε, ρούσα μου και γαϊτανοφρυδούσα μου. Ο πατέρας μου, κυρίες και κύριοι, ήταν οπαδός του Ζαμποτίνσκι* – σεβασμό παρακαλώ!»* Ζωηρά, δυνατά χειροκροτήματα ακούγονται από μερικά τραπέζια. Τους σταματάει με μια απαξιωτική κίνηση του χεριού. «Μίλα, τραπέζι εννιά, μίλα ελεύθερα, εγώ πληρώνω. Τι είπες; Δεν είναι αστείο, Δρακουμέλ, έχω πράγματι τα γενέθλιά μου, ακριβώς τώρα, αυτή την ώρα περίπου, στο παλιό νοσοκομείο Αντάσα της Ιερουσαλήμ, η μητέρα μου, η Σάρα Γκρίνσταϊν, με γέννησε! Απίστευτο, έτσι; Μια γυναίκα να δια-

---

* Ο Ζεέβ Ζαμποτίνσκι (1880-1940) ήταν Ρωσοεβραϊός σιωνιστής ηγέτης, συγγραφέας, ποιητής και ιδρυτής του Εβραϊκού Αμυντικού Στρατού στην Οδησό. Συνέβαλε στην ίδρυση διάφορων εβραϊκών οργανώσεων στην τότε ονομαζόμενη Παλαιστίνη. Υπήρξε, επίσης, ιδρυτής του Ρεβιζιονιστικού-Σιωνιστικού Κόμματος και της νεολαίας του, με την ονομασία Μπεϊτάρ. (Σ.τ.Μ.)

τείνεται πως ήθελε μόνο το καλό μου, και παρ' όλα αυτά να με γεννήσει! Όχι, για σκεφτείτε πόσες δίκες και φυλακές και ανακρίσεις και αστυνομικά σίριαλ υπάρχουν για τους φόνους, και δεν έχω ακούσει ούτε μια δίκη για γέννα! Ούτε για προμελετημένη γέννα, ούτε μια γέννα εξ αμελείας, ούτε για τυχαία γέννα, ούτε καν για προτροπή σε γέννα! Και θυμηθείτε πως μιλάμε για ένα έγκλημα με ανήλικο θύμα». Ανοίγει διάπλατα το στόμα του και κάνει αέρα με τα χέρια του μπροστά στο πρόσωπό του, σαν να πνίγεται: «Υπάρχει δικαστής στην αίθουσα; Υπάρχει δικηγόρος;»

Ζαρώνω στην καρέκλα μου. Δεν αφήνω τη ματιά του να με αδράξει. Για καλή μου τύχη, τρία νεαρά ζευγάρια που κάθονται σχετικά κοντά μου του κάνουν σινιάλο με τα χέρια τους. Αποδεικνύεται πως είναι φοιτητές νομικής σε κάποιο κολέγιο. «Έξω!» φωνάζει με απειλητική φωνή κουνώντας χέρια και πόδια και το κοινό τούς σφυρίζει αποδοκιμαστικά. «Ο άγγελος του θανάτου», γελάει χωρίς να παίρνει ανάσα, «παρουσιάζεται σε έναν δικηγόρο και του λέει πως ήρθε για να τον πάρει. Ο δικηγόρος κλαίει, θρηνεί: “Μα είμαι μόνο σαράντα χρόνων!” “Όχι, αν υπολογίσουμε τις ώρες που έχεις χρεώσει τους πελάτες σου!”» Μια γρήγορη γροθιά, μια περιστροφή γύρω από τον άξονα του σώματός του, οι δικηγόροι γελούν περισσότερο από τους άλλους.

Σε ένα καταγώγιο σε μια μικρή πόλη στο Ισραήλ, διοργανώνεται μια βραδιά σταντ απ κωμωδίας, με τον Ντόβαλε Γκρίνσταϊν, έναν μεσήλικο κωμικό. Ανάμεσα στους θεατές βρίσκεται ο δικαστής Αβισάι Λαζάρ, πρώην συμμαθητής του, καθώς και κάποιοι άλλοι που θυμούνται τον Ντοβ ως ένα περίεργο, λιπόσαρκο παιδί που περπατούσε με τα χέρια, προκαλώντας σύγχυση και αποφεύγοντας έτσι τους νταήδες της γειτονιάς.

Σταδιακά, καθώς κινείται μεταξύ ιλαρότητας και υστερίας, ο μονόλογος του Ντοβ παίρνει τη μορφή απομνημονευμάτων και μας μεταφέρει πίσω σε ό,τι τον τρομοκρατούσε στην παιδική του ηλικία. Συναντούμε την όμορφη μητέρα του, που επέζησε του Ολοκαυτώματος και χρειάζεται συνεχή επιτήρηση, και τον τιμωρητικό πατέρα του, έναν άνθρωπο του μόχθου που αδυνατεί να καταλάβει τον δημιουργικό γιο του. Ο Ντοβ ανακαλεί στη μνήμη του την εβδομάδα που πέρασε σε μια στρατιωτική κατασκήνωση για νέους, όπου ο Λαζάρ ήταν μάρτυρας ενός γεγονότος που σημάδεψε τον κωμικό για πάντα. Και ενώ ο Ντοβ διηγείται το ανεκδιήγητο, ο Λαζάρ έρχεται αντιμέτωπος με τον δικό του ρόλο σε αυτή την ιστορία απώλειας και επιβίωσης.

Ένας σαρωτικός μονόλογος από τον βραβευμένο με Man Booker International Prize Νταβίντ Γκρόσμαν, ένα αξεπέραστο λογοτεχνικό επίτευγμα.

*Η κάθε πρόταση μετράει, η κάθε λέξη έχει τη σημασία της
σε αυτό το εξαιρετικό υπόδειγμα δεξιολογίας του συγγραφέα.*
Κριτική επιτροπή, Man Booker International Prize 2017

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 20389

Γ Ι Α   Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ   Μ Ε   Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ